

היום נלמד בעזרת ה':

עבודה זרה דף סה

(בעמוד הקודם)

רב יהודה שדר ליה קורבנא: רב יהודה שלח מתנה לגוי בשם 'אבידרנא', ביום החג של הגויים. כי הוא ידע שהגוי הזה לא עובד ע"ז.

אמר ליה רב יוסף - והתניא 'איזוהו גר תושב? כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים: משמע שצריך לקבל עליו בפני שלושה אנשים שלא לעבוד ע"ז. ואם כן איך רב יהודה שלח לו על פי ידיעתו בלבד שהוא לא עובד?

תירוץ: כי תניא ההיא להחיותו: הברייתא היא מדברת על מצוה להחיות את הגר תושב, שזה רק אם קיבל עליו בפני שלושה שלא לעבוד ע"ז. אבל לגבי לשלוח לו מתנה, מספיק שידוע בעצמו שהוא לא עובד ע"ז.

קושיא: והאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן - גר תושב שעברו עליו י"ב חדש ולא מל, הרי הוא כ'מין' שבעובדי כוכבים: הוא כמו גוי כופר שעובד ע"ז. ואם כן איך מותר לשלוח מתנה למי שלא עשה ברית מילה? **תירוץ: התם כגון שקיבל עליו למול ולא מל:** שם מדובר בגר תושב שקיבל על עצמו לעשות ברית ולא קיים את הבטחתו. אבל סתם גוי שלא קיבל על עצמו לעשות ברית, אם הוא לא עשה ברית, זה לא אומר שהוא עובד ע"ז.

*

רבא אמטי ליה קורבנא: רבא נתן מתנה לגוי בשם 'בר שישך' ביום חגם, כי הוא ידע שהוא לא עובד ע"ז. הלך רבא להביא את המתנה, ומצא את בר שישך יושב בכריכת מי וורדים עד צווארו, ועומדות לפניו זונות ערומות. שאל אותו בר שישך האם יש לכם היהודים דבר כזה בעולם הבא? אמר לו רבא השכר שלנו עדיף יותר מזה. שאל אותו בר שישך האם יש יותר מזה? אמר לו רבא אתם יש עליכם את אימת המלכות, לנו לא תהיה אימת מלכות עלינו. א"ל בר שישך אני האם יש עלי

אימת מלכות? עד שהם התיישבו, בא שליח של המלך ואמר לבר שישך קום ובוא אחרי כי המלך רוצה אותך. כשיצא בר שישך הוא אמר לרבא 'העין שרוצה לראות ברעתכם תיפקע' (שהרי הקב"ה ממלא את רצונכם, כי אפילו הדיבור שלכם מתקיים, שמה שאמרת לי מיד התקיים). אמר לו רבא 'אמן'. ואז פקעה עינו של בר שישך.

אמר רב פפי: רבא היה צריך לענות על שאלתו של בר שישך מהפסוק הבא "בְּנוֹת מְלָכִים בְּיִקְרוּתֵיהֶן, נִצְבָּה שְׂגָל (= מלכה) לִימִינָהּ בְּכַתֵּם אֹפִיר". אותנו ישמשו בנות מלכים בכבוד גדול, ולא זונות שפלות.

אמר רב נחמן בר יצחק: רבא היה צריך לענות לו מהפסוק הבא "עֵין לֹא רֵאתָ אֱלֹהִים זֹולְתָךְ, יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּוֹ". עין לא ראתה מלבד עינו של הקב"ה (כביכול), את השכר שיהיה לנו לעתיד לבוא. כי לא נראה בעולם כבוד וגדולה כדוגמתו.

*

למדנו במשנה - שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת: אם הגוי שכר את היהודי לעשות עימו מלאכה כלשהי, וביקש ממנו גם להעביר חבית של יין נסך ממקום למקום, השכר שהוא משלם ליהודי מותר בהנאה.

ואע"ג דלא אמר ליה לעיתותי ערב: משמע שהשכר מותר, אפילו אם הגוי לא ביקש ממנו להעביר את החבית לעת ערב לאחר שסיים היהודי את מלאכתו, אלא באמצע היום ביקש ממנו להעביר אותה, ובכל אופן השכר מותר. וקשה על כך מהברייתא הבאה.

ורמיניה 'השוכר את הפועל, ולעיתותי ערב אמר לו העבר חבית של יין נסך ממקום למקום, שכרו מותר'. טעמא דאמר ליה לעיתותי ערב אין, כולי יומא לא: משמע שדוקא אם אמר לו לעת ערב, השכר מותר. משום שהוא כבר סיים את מלאכתו והשכר שמקבל על מלאכתו אינו קשור להעברת החבית. אבל אם מבקש ממנו להעביר אותה באמצע היום, השכר שהוא מקבל הולך גם על העברת החבית יין נסך, והשכר אסור.

אביי מתרץ: אכן גם המשנה שלנו מדברת במקרה שביקש ממנו להעביר אותה לעת ערב.

רבא מתרץ: לא מדובר לעת ערב, ובכל אופן השכר מותר. כי יש הבדל איך היה הסיכום של העבודה. הברייתא מדברת במקרה שסיכום עם היהודי 'העבר לי מאה חביות במאה פרוטות', ואז כל עוד שהוא לא סיים את המאה חביות, החבית של היין נסך היא חלק מהעבודה, ואסור לקבל את השכר של כל המאה חביות. אבל המשנה מדברת במקרה שסיכום איתו "העבר לי חבית חבית בפרוטה", ואז כל חבית יש עליה שכר בפני עצמו. ואמנם אסור לו להנות מהפרוטה שמקבל על החבית של יין נסך (ולכן או שלא יקח אותה מהגוי, או שישליך אותה לנהר).

והתניא השוכר את הפועל וכו': רבא מביא ראייה לדבריו מהברייתא הזו.

*

למדנו במשנה - השוכר את החמור להביא עליה יין נסך שכרו אסור: אם הגוי שכר מיהודי חמור להוביל עליו יין נסך, השכר שמקבל אסור בהנאה.

קושיא: **הא תו למה לי היינו רישא?** מדוע צריכה המשנה לכתוב עוד מקרה, דומה למקרה שכבר כתוב ברישא? תירוץ: **סיפא איצטריכא ליה, 'שכרה לישב עליה אע"פ שהניח עובד כוכבים לגינו עליה שכרו מותר'**: המשנה כתבה זאת בשביל החידוש בהמשך. שאם הגוי שכר את החמור לרכב עליו והניח עליו את הבקבוק יין שלו, השכר מותר.

קושיא: **למימרא דלגין לאו דינא הוא לאותוביה**: משמע שאין הדרך להניח את הבקבוק על החמור, ואם כן אין זה חלק מהשכירות, ולכן השכר מותר. וקשה על כך מהברייתא דלהלן.

ורמיניה - השוכר את החמור, שוכר מניח וכו': השוכר (= הרוכב) יכול להניח על החמור את כסותו, ולגנותו (= בקבוק מים עשוי מעור) ואת המזונות של כל הדרך. אבל אם רוצה להניח יותר, ה'חמר' (= המוליך את החמור) יכול לעכב עליו. וה'חמר' מניח על החמור שעורים ותבן למזון החמור, וכן את מזונותיו של החמר לאותו היום בלבד. ואם רוצה להניח יותר מזה, השוכר מעכב עליו.

אביי מתרץ: אמנם הדרך להניח את הבקבוק על החמור. אבל אם השוכר לא הניח את הבקבוק על החמור, האם הוא יכול לבקש בגלל זה הורדה במחיר של

השכירות? וודאי שלא! אם כן התשלום של השכירות אינו הולך גם על הנחת בקבוק יין, ולכן הוא מותר.

שאלה: היכי דמי: איך מדובר? כלומר מדוע הרוכב יכול להניח מזונות לכל הדרך, ואילו החמר יכול להניח רק לאותו היום? הרי אם מצויים מזונות לקנייה בדרך - אם כן גם החמר יוכל לעכב על הרוכב לקחת מזונות רק לאותו היום. ואם לא מצויים מזונות לקנייה בהמשך - אם כן גם הרוכב לא יוכל לעכב על החמר לקחת מזונות לכל הדרך!

תירוץ: אמר רב פפא: מדובר שניתן לקנות מזונות בכל לילה בהגיעם למלון, אלא שצריך לטרוח ולחפש באותה העיר מי מוכר מזונות. ולכן החמר שדרכו לטרוח ולקנות, עליו לעשות כן בכל לילה, אבל השוכר שאין דרכו לטרוח ולקנות יכול להביא איתו את המזונות לכל הדרך.

*

אבנה דרב אחא בריה דרב איקא: רב איקא היה מוכר יין. המנהג הוא שהקונה את היין קונה גם את החבית שהיין בתוכה. אבל רב איקא היה מוכר את היין לגויים, ושופך אותו מהחביות אל תוך כלי עור השייכים לקונים, לוקח את הכלים המלאים ביין מניח בספינה ומעביר אותם את הנהר מצד לצד. בתמורה הוא היה לוקח לעצמו את החביות הריקות.

אתו אמרו ליה לאביי: באו וספרו זאת לאביי. משום שלכאורה השכר אסור. כי רב איקא שפך את היין לתוך הכלים של הגויים שנשאר בהם קצת יין נסך, והיין נאסר בהנאה, וממילא גם השכר של היין נאסר.

אמר אביי שהשכר מותר. בגלל שהיין נאסר רק כשהוא נוגע בקרקעית של הכלים, ואילו מלאכת השפיכה מסתיימת כאשר היין נכנס לאויר הכלי, ואם כן את השכר הוא מקבל על מלאכת השפיכה של היין שעדיין לא נאסר. (ריטב"א).

קושיא: והא רוצה בקיומו דלא נצטרו זיקי: הרי רב איקא מעוניין שהכלים של הגויים ישאר שלמים עם היין שנאסר, כדי שלא יהיה בהם חור שאז הוא יצטרך לתת להם את החביות הריקות שהשאיר לעצמו. **תירוץ: דמתני בהדיהו. אי נמי דמייתו פריסדקי בהדיהו:** מדובר שהוא התנה איתם שגם אם הכלים יסדקו הוא

לא יתן להם את החביות הריקות. או שמדובר שהגויים הביאו איתם כלים ריקים אחרים למקרה שהכלים הראשונים יסדקו.

קושיא: והא קא מעבר להו מעברא דקא טרח באיסורא: והרי הוא העביר את החביות המלאות ביין נסך בנהר מצד לצד, ועל כך הוא קיבל את התשלום של החביות הריקות! תירוץ: **דאמר ליה למברויא מעיקרא. אי נמי דנקיטי ביה קיטרי:** רב איקא לא העביר אותם בעצמו את הנהר. אלא רב איקא היה האחראי הראשי על הנהר, והוא סיכם עם הספן שמתי שיגיעו האנשים הללו שיעביר אותם בחינם. או שהוא עשה סימן בספינה שהספן ידע שעליו להעביר אותם בחינם. ומכיון שרב איקא לא טרח כלל ביין נסך, השכר מותר.

משנה: יין נסך שנפל על גבי ענבים: ישטוף את הענבים ומותר לאוכלם, כי היין לא נכנס לתוך הענבים. אבל אם הענבים היו מבוקעות, היין נכנס לתוכם והם אסורות.

נפל על גבי תאנים: אם היין נפל על תאנים או תמרים הם נאסרים. כי התאנים רכות והיין נבלע בתוכם, ובתמרים יש קמטים שהיין לא יוצא מתוכם בשטיפה. (מאירי).

זה הכלל כל שבהנאתו נותן טעם אסור: אם הוא נהנה מהטעם של האיסור (וזה נקרא 'נותן טעם לשבח') אסור. אבל אם לא (וזה נקרא 'נותן טעם לפגם') מותר. כגון 'חומץ יין נסך' שנפל על גבי גריסין שהוא מקלקל את הטעם שלהם.

נמרא: קושיא: **מעשה לסתור?** וכי המשנה מביאה סיפור הסותר את דבריה? המשנה אמרה שתאנים שנפל עליהם יין נסך נאסרות, ומביאה מעשה שהתירו חכמים את התאנים!

תירוץ: **חסורי מיחסרא וכו':** חסר בדברי המשנה, וכך צריך להיות כתוב - 'אם נותן טעם לפגם הוא מותר. ומעשה נמי בביתוס בן זזון שהיה מביא גרוגרות בספינה ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן ובא מעשה לפני חכמים והתירום'. כלומר יין שנפל על תאנים רגילות נותן בהם טעם לשבח, ולכן הם אסורות. אבל יין שנפל על מאכל שהוא נותן בו טעם לפגם, המאכל מותר. וכמו המעשה בביתוס

בן זונין ששם היין נפל על תאנים מיובשות (= גרוגרות), ובהם היין נותן טעם לפגם ולכן התירום חכמים.

*

הוא כרי דחיטי: מעשה בערימת גרגירי חיטה שנפל עליה יין נסך והתיר רבא למכור את החיטים לגוי.

רבה בר ליואי מקשה לרבא: בגד שארוג בו חוט אחד של כלאיים, ונאבד המקום של החוט הזה ולא ידוע היכן הוא. אסור למכור את הבגד לגוי, ולא לעשות ממנו מרדעת לחמור. אבל מותר להשתמש בו כתכריכין למת, משום שהמת פטור מכל המצוות. עד כאן הברייתא.

ממשיך רבה בר ליואי: לעובד כוכבים מאי טעמא לא? דלמא אתי לזבוניה לישראל. הכי נמי אתי לזבוניה לישראל! הסיבה שאסור למכור את הבגד הזה לגוי, מחשש שמא הוא ימכור אותו אחר כך ליהודי. ואם כן נחשוש לכך גם כאן!

הדר, שרא למיטחינהו ולמפינהו ולזבוניהו לעובדי כוכבים שלא בפני ישראל: ואכן רבא חזר בו. ורבא התיר לטחון את החיטים לאפות מהם לחם, ולמכור אותו לגוי שלא בפני יהודי. שאז אף יהודי לא יקנה את הלחם מהגוי, כי הוא 'פת עכו"ם'. (אבל אם ימכור את הלחם לגוי בפני יהודי, היהודי יקנה את הלחם מהגוי כי הוא ידע שהמוכר היהודי אפה אותו ואין בו חשש).

קושיא על רבא: תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים ידחין והן מותרות ואם היו מבוקעות אסורות. מבוקעות אין, שאין מבוקעות לא: משמע מדברי משנתנו שענבים שלמות יכול לשטוף אותם והם מותרות. ואם כן מדוע לא הורה רבא לשטוף את החיטים?

רב פפא מתרץ: שאני חיטי הואיל ואגב צירייהו כמבוקעות דמיין: בגלל שיש בחטים סדקים, הם דומים לענבים מבוקעות שלא מועילה להם שטיפה.